

Република Србија

Агенција за спречавање корупције

Царице Милице 1

11000 Београд

Предмет: Пријава могућег кршења правила из Закона о референдуму и народној иницијативи од стране јавних функционера, политичких субјеката и других организатора референдумске кампање

Поштовани,

Законом о референдуму и народној иницијативи ("Сл. гласник РС", бр. 111/2021 и 119/2021), у члану 27. прописано је да *„референдумска кампања представља скуп активности које спроводи организатор референдумске кампање и које почињу од дана расписивања референдума и окончавају се даном одржавања референдума, у сврху јавног представљања референдумских предлога и позивања грађана да се на референдуму изјасне за или против предложене одлуке која је предмет референдума и које обухватају: организовање и одржавање скупова; промоцију, израду и поделу рекламног материјала, брошура, лифлета и публикација; оглашавање; коришћење медијских, маркетиншких, ПР и консултантских услуга“*, те да *„јавни функционери не могу у том својству, нити у ситуацијама у којима се налазе поводом вршења јавне функције, водити референдумску кампању нити могу у својству јавног функционера учествовати у активностима организатора референдумске кампање.“*

Чланом 29. овог закона прописана је и забрана за јавне функционере *„да користе средства буџета којима располажу за потребе обављања својих службених дужности“*, као и забрана за организаторе референдумске кампање *“да користе јавне ресурсе, укључујући и веб презентације државних, покрајинских и локалних органа, јавних установа и јавних предузећа“*.

Чланом 31. истог закона прописана је обавеза организатора референдумске кампање да отвори посебан рачун за њено финансирање, а чланом 33. да одреде овлашћено лице које је одговорно за коришћење средстава за финансирање референдумске кампање, подношење извештаја и контакт са Агенцијом за спречавање корупције. На основу законских одредаба проистиче да ова обавеза није везана за настанак трошкова изборне кампање, нити за чињеницу да организатор прикупља средства за њено финансирање, већ важи једнако за било које лице које, на основу законских дефиниција, организује референдумску кампању.

Чланом 34. став 2. истог закона прописано је да се на питања која нису уређена овим законом, а тичу се референдумске кампање, сходно примењују одредбе закона којим се уређује финансирање политичких активности.

Након увида у обавештења која је Агенција објавила на својој интернет страници <https://www.acas.rs/referendum/>, утврдили смо да није јасно да ли Агенција у вези са референдумском кампањом, прецизније у вези са кршењем правила од стране организатора референдумске кампање и јавних функционера сходно примењује у свом раду одредбе члана 35. Закона о финансирању политичких активности и члана 50. став 7. Закона о спречавању корупције.

Агенција нас је у писаном одговору од 27.12.2021. обавестила (https://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/Agencija_za_sprecavanje_korupcije_-_odgovor_-_referendumska_kampanja.pdf) да ће „у сваком конкретном случају поступати у складу са овлашћењима која произлазе из закона за чију примену је надлежна“. Овакав став сматрамо неисправним и штетним по правну сигурност, јер је реч о питању у вези са којим је било потребно да Агенција унапред заузме став и да о њему обавести заинтересовану јавност, будући да постојање обавеза и овлашћења Агенције не зависи од околности било ког конкретног случаја. Другим речима, Агенција или јесте или није јесте овлашћена да утврђује да ли су јавни функционери прекршили правила о финансирању кампање и или јесте или није овлашћена да утврђује да ли је неки субјект повредио правила о финансирању референдумске кампање.

Посебно истичемо да је Транспарентност Србија и током израде Закона о референдуму и народној иницијативи указала на потребу да се питање примене одредаба других прописа и надлежности Агенције уреди знатно прецизније, али да ти предлози нису прихваћени, услед чега су та овлашћења и обавезе остали недовољно јасни (https://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/PrEUgovor_REFERENDUM_I_NARODNA_INICIJATIVA_Amandmani.pdf).

На основу увида у објављени списак пријављених организатора референдумске кампање (<https://www.acas.rs/wp-content/uploads/2022/01/Spisak-organizatora-kampanje-za-referendum-16.01.2022-1.pdf>) са једне, и увида у информације објављене у медијима, закључили смо да су кампању у вези са референдумом водили и други субјекти осим три која су наведена на листи („Не даavimo Београд“, „Удружење Суверенисти“ и „Образ“).

На пример, у дебатној емисији која је организована на РТС 11.1.2022, учествовали су представници четири политичка субјекта, који су грађане позивали да се изјасне за или против предложених уставних промена (<https://www.rts.rs/page/stories/ci/story/1/politika/4660955/debata-rec-na-rec-ustavne-promene-da-ili-ne.html>), а ни једна од те четири организације (СНС, СПС, Заветници, Народна странка) се не налази на списку организатора референдумске кампање.

Сасвим је извесно да поред поменутих постоје и бројни други политички субјекти, као и друга правна лица која су спроводила одређени вид референдумске кампање, а не налазе се на списку

организатора референдумске кампање који се води код Агенције, те је у том смислу потребно да Агенција по службеној дужности утврди поштовање правила, уколико је за то овлашћена.

Кад је реч о појединим политичким субјектима, запажено је спровођење активности кампање пре достављања података о овлашћеном лицу Агенцији, односно пре него што је Агенција објавила да је добила пријаве одговорног лица за финансирање кампање, на пример: <https://twitter.com/DostajeBilo/status/1470740543307231238/photo/1>.

Најзад, приметили смо и бројне случајеве у којима јавни функционери нису поступали по напред наведеним правилима и наводимо у том смислу неколико примера:

<https://www.mpravde.gov.rs/vest/35259/zaokruzite-da-na-referendumu.php>

<https://www.mfa.gov.rs/mediji/saopstenja/selakovic-referendum-u-nedelju-ce-biti-praznik-demokratije>

Имајући горе наведено у виду, позивамо Агенцију да испита да ли су у наведеним случајевима повређена правила из Закона о референдуму и народној иницијативи, али и да, увидом у веб-странице државних органа и политичких субјеката утврди да ли је сличних повреда било и у другим случајевима.

Београд, 14.1.2022.

За Транспарентност Србија

Програмски директор

Немања Ненадић

